

Indonesische vrouwen willen genoegdoening

Van onze verslaggever
John Wanders

DEN HAAG Het is een ongemakkelijke zit maandag in zaal E4 van het Paleis van Justitie in Den Haag. Het feitenrelaas waarover de rechtbank Den Haag zich buigt, staat geschreven op een van de donkerste bladzijden uit de naoorlogse vaderlandse geschiedenis. Wat het Vietnamese dorp My Lai is voor de Amerikanen, zou het Indonesische Rawagede moeten zijn voor ons – al zegt die plaatsnaam de meeste Nederlanders niets.

In de vroege ochtend van 9 december 1947 richtten Nederlandse militairen in het West-Javaanse dorp Rawagede een bloedbad aan. Ze zochten een vrijheidsstrijder en schoten er, na het dorp te hebben omsingeld, nagenoeg alle mannen en jongens dood. Over het precieze aantal doden bestaan verschillende lezingen. De dorpsbewoners spreken van 431, de Nederlandse militairen telden er 150.

Onbetwist feit is dat Nederland, in zijn hongor om na de Japanse capitulatie van 1945 de kolonie Nederlands-Indië te herstellen vanwege de economische belangen, op die 9de december aan de verkeerde kant van de geschiedenis terecht kwam.

Liesbeth Zegveld, hoogleraar internationaal humanitair recht in Leiden én advocate, treedt op als raadsvrouw van negen nabestaanden van de slachtoffers van het bloedbad in Rawagede. Ze claimt namens deze weduws bij de Nederlandse staat een onbekend bedrag voor gederfde inkomsten door het wegvallen van de kostwinner. Het kan onmogelijk om een heel hoog bedrag gaan, zegt ze, want het inkomenspeil in de Javaanse dorpen is veel lager dan dat in Nederland.

Een groepje nabestaanden, onder wie de 86-jarige weduwe Wanti Binti Sariman, is speciaal voor de procesdag overgekomen uit Rawagede, dat tegenwoordig Balongsari heet. Hun reiskosten zijn bijeengesprokkeld door de stichting Comité Nederlandse Ereschulden. Dezelfde actiegroep

De 86-jarige Wanti Binti Sariman (tweede van links) buiten het Paleis van Justitie in Den Haag. Ze is speciaal voor de procesdag overgekomen uit Balongsari in Indonesië.
Foto Martijn Beekman / de Volkskrant

kreeg de dorpelingen van Rawagede bijna zestig jaar na het bloedbad zover in te stemmen met een civiel proces tegen de Nederlandse staat.

Mevrouw Wanti bekent dat ze moe is en een beetje zenuwachtig. Ze wil voor haar dood graag een keertje op bedevaart naar Mekka. Het zou mooi zijn als dat zou kunnen op kosten van de Nederlandse staat, zegt ze.

Maar de staat voelt niets voor financiële compensatie bovenop de 850.000 euro die Rawagede eerder al kreeg aan ontwikkelingshulp. De claim van de nabestaanden komt veel te laat, vindt Nederland. Bert-Jan Houtzagers, de landsadvocaat, mag dit onwrikbare standpunt maandag onder woorden brengen. 'Hoe vreselijk de gebeurtenissen van 9 december 1947 ook zijn', zegt hij, 'de zaak is in 1966 afgerond met een financiële overeenkomst tussen Nederland en

De claim van de nabestaanden komt veel te laat, vindt Nederland.

Indonesië. Partijen wilden toen een streep zetten door het verleden en alleen nog kijken naar de toekomst.'

Een keer of acht, negen begint Houtzagers aan een nieuwe alinea met de woorden: 'Het klinkt hard, maar...'

TV-opnames uit de jaren negentig worden vertoond. Ooggetuigen vertellen via een projectiescherm hoe het bloedbad in Rawagede zich voltrok. De enige mannelijke overlevende van de slachtpartij beschrijft hoe

hij zag dat zijn vader werd doodgeschoten. Wanti Binti Sariman komt in beeld. Ze vertelt voor de camera hoe zij, zwanger van haar kind, de lijken verzorgde. Op de publieke tribune hebben de aanwezige Indonesische nabestaanden geen ondertiteling nodig bij de beelden. Met zakdoekjes deppen ze stilletjes hun betraande ogen.

In haar pleidooi trekt hun advocaat Zegveld pijnlijke conclusies over hypocrisie, economisch eigenbelang en onverholen racisme van de Nederlandse staat. Ze herinnert aan een verbodsbord uit de koloniale tijd, met het opschrift: 'Verboden voor honden en inlanders.' Dit om te onderstrepen dat de dorpsbewoners geen recht van spreken hadden, niet werden gezien als volwaardige burgers. Dat de voormalige kolonisator deze eenvoudige, ongeletterde men-

Rawagede

sen dus onmogelijk kan verwijten dat zij hun claim te laat indienden. Zegveld: 'Je kunt iemand die veertig jaar op een vlotje op zee heeft gedreven niet het verwijt maken dat hij geen brief naar Nederland heeft gestuurd.'

Daarbij komt dat claims van andere getroffen, zoals joodse oorlogsslachtoffers en Indische Nederlanders, wél decennia na dato worden gehonoreerd, zegt ze.

'De claims van joodse oorlogsslachtoffers kun je niet op één lijn stellen met deze claims', reageert landsadvocaat Houtzagers. Zegveld weer: 'Misdrijven tegen Indonesiërs telden in de koloniale periode niet zo zwaar. Kennelijk tellen ze nog steeds niet zo zwaar.'

'De rechtbank wil benadrukken dat ook zij onder de indruk is', zegt de voorzitter van de meervoudige kamer tegen de aanwezige nabestaanden. 'In het licht van de gebeurtenissen in Rawagede lijken sommige strikt juridische vragen misschien wat triviaal, maar ze moeten toch gesteld worden.'

De rechtbank wijst op 14 september, of zoveel eerder als mogelijk, vonnis. De verliezende partij zal daarna zeker in hoger beroep gaan.